

Finansdepartementet*Sendes elektronisk*

Dato: 17.06.2024
Vår ref.: 2023-791
Deres ref.: 23/3800

Konkurransen i bankmarkedet - Bankbyttetjenester

Finans Norge viser til Finansdepartementets [brev](#) datert 26. april 2024, der departementet ber om innspill på mulige forbedringer i bankbyttetjenestene i Norge. Finans Norge verdsetter en slik anledning til å gi innspill og vurderinger om bankbyttetjenester.

1. Finans Norges hovedsynspunkter

- Finans Norge vurderer at det er enkelt å bytte bank i Norge. Norske banker har samlet seg om bransjeregler og utviklet digitale løsninger som gjør bankbytter stadig enklere og raskere. Det omfatter løsninger for flytting av Avtalegiro, faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter fra betalingskontoer. Faste betalingsoppdrag kan være knyttet til en spareavtale, og bankkundene har rett til å flytte faste betalingsoppdrag til sparekonto i ny bank.
- Finans Norge stiller seg positiv til å arbeide for ytterligere forbedringer i bankbyttetjenestene. Finans Norge vurderer fremdeles at bankbytter kan forenkles ytterligere ved å justere bankbytteskjemaet og ved å frikoble BankID fra kundeforholdet i den enkelte bank. I tillegg har Finans Norge startet et arbeid for å forbedre prosessen for kontobytte ytterligere.
- Etter Finans Norges vurderinger vil nye varslingstjenester for avsluttede bankkontoer ha begrenset nytte for samfunnet. Bankene tilbyr allerede tjenester som varsler om forsøk på innbetalinger til avsluttede kontoer og som begrenser antall feilsendte betalinger. I tillegg går ingen penger tapt ved betaling til avsluttede kontoer.
- Bankbyttetjenester for sparekontoer med bindingstid kan øke bankenes likviditetsrisiko og finansieringskostnader. Det kan også påføre kundene straffegebyr og dårligere betingelser på banktjenester.
- Kunder som ønsker å overføre spareavtaler for investering i verdipapirer, må inngå ny spareavtale med sin nye bankforbindelse. Dersom spareprodukter skal kunne overføres sømløst mellom banker, må trolig myndighetene standardisere vilkårene for spareproduktene. Det kan gi kundene færre valgmuligheter og færre produkter som er tilpasset kundens egne karakteristika.
- Banknæringen og BankID BankAxept AS gir arbeidet med en ny BankID-løsning høyeste prioritet. Løsningen bør være tilpasset kommende regelverksendringer og ny strategi for elektronisk identitet (eID). Myndighetenes valg vil påvirke avtaleverk for rollen til bankene, og eventuelt offentlige institusjoner, ved utstedelse av BankID og brukerkontakt. BankID BankAxept AS har dialog med både Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Digitaliseringsdirektoratet om rollen til BankID og forutsetninger for at BankID kan operere som hele Norges eID. Arbeidet på myndighetssiden har fremdeles ikke kommet i gang.

2. Bankbyttetjenester i Norge

Finansdepartementet har vurdert bankbyttetjenester i Norge i [Finansmarkedsmeldingen 2024](#). Ifølge departementet har det blitt enklere å bytte bank de siste årene. Departementet viser til at kunden ofte ikke trenger å gjøre mer enn å be den nye banken om å sette i gang bytteprosessen. I tillegg har det blitt enklere å ha tjenester hos flere ulike banker. Det samsvarer med Finans Norges vurderinger. Norske banker har samlet seg om bransjeregler og utviklet digitale løsninger som gjør bankbytter stadig enklere og raskere. Det omfatter løsninger for flytting av Avtalegiro, faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter fra betalingskontoer.

I [brevet](#) til Finans Norge vurderer Finansdepartementet at bankbyttetjenestene kan forbedres ytterligere. Departementet viser til at bankkunder må slette gamle og opprette nye faste betalinger ved bytte av betalingskonto eller leverandør av spareprodukt, samt at kunder må orientere arbeidsgiver og andre relevante parter om nytt kontonummer ved bankbytte. I tillegg vurderer departementet at en ny, bankuavhengig modell for utstedelse av BankID kan senke terskelen for å bytte bank. Finansdepartementet ber derfor om innspill på mulige forbedringer i bankbyttetjenestene og en oppdatering på planlagt fremdrift i arbeidet med å samle BankID-utstedelsen hos BankID BankAxept AS (BIDBAX).

Finans Norge stiller seg positiv til å arbeide for ytterligere forbedringer i bankbyttetjenestene. Etter Finans Norges vurdering er det enkelt å bytte bank i Norge, og bankbytter har blitt betydelig enklere, se [Finans Norges brev](#) til Finansdepartementet datert 16. januar 2024. Selv om det har blitt betydelig enklere å bytte bank, arbeider banknæringen kontinuerlig med å bedre prosessen ved bankbytter ytterligere.

I det nevnte brevet trakk Finans Norge fram at bankbytter kan forenkles ytterligere ved å justere bankbytteskjemaet og ved å frikoble BankID fra kundeforholdet.¹ Det er fremdeles Finans Norges vurdering. I tillegg har Bits og en arbeidsgruppe med representanter fra Nordea, Sparebank 1-bankene og Eika-bankene startet et arbeid for å forbedre prosessen for kontobytte, for eksempel ved justere bankbyttreglene.

3. Løsninger som varsler betalere ved forsøk på å betale til avsluttet konto

I [brevet](#) til Finans Norge ber Finansdepartementet om innspill på om det er aktuelt for næringen å arbeide for løsninger som varsler betalere om ny kontoinformasjon ved forsøk på å betale til gammel konto.

Etter Finans Norges vurderinger er det ikke behov for nye løsninger for kunder som avslutter konto. Betalere får varsel dersom de forsøker å betale til kontoer som ikke lenger eksisterer. [Finansavtaleloven](#) pålegger betalerens bank om å informere betaler om årsaken til at transaksjonen ikke aksepteres.² Betaler kan da kontakte betalingsmottaker om nytt kontonummer for innbetaling. I tillegg tilbyr bankene varslingstjenester for innbetalinger på konto.³ [Finansavtaleloven](#) krever også at bankene opplyser betalere om nytt kontonummer dersom kunden ber om det.⁴

¹ se [Finans Norges brev](#) for en nærmere beskrivelse.

² Se § 4-37(4).

³ For eksempel tilbyr banker som [DNB](#), [Danske Bank](#), [Handelsbanken](#), [SpareBank 1-bankene](#) og [Sparebanken Vest](#) SMS-varsling for innbetaling på konto.

⁴ Se § 4-38(1d).

Norske banker tilbyr også flere andre tjenester som begrenser antall feilsendte betalinger til både privatpersoner og bedrifter. Virksomheter kan benytte fellestjenesten [Konto-og-adresseringsregister \(KAR\)](#) til å verifisere at en oppgitt betalingskonto er gyldig og at kontonummer samsvarer med mottakers fødselsnummer. Virksomhetene kan også benytte KAR til å oppfordre kunder og arbeidstakere til å oppdatere kontonummeret. KAR er allerede i utbredt bruk, blant annet av Skatteetaten og Lånekassen. Bankene tilbyr også en tjeneste som sikrer at innbetalinger til gammel konto overføres til ny konto, for eksempel daglig. I tillegg tilbyr bankene en annen tjeneste som bygger på omnummereringsregisteret i bankenes avregningssystem (NICS), der innbetalingene til gammel konto blir overført direkte til ny konto.

[Finansavtaleloven](#) krever at bankene skal være behjelpelig overfor kunder som selv ønsker å informere betalere og betalingsmottakere om nytt kontonummer. I en slik situasjon skal ny bank sende kunden et standardbrev med opplysninger om ny konto og startdato som kunden kan levere til arbeidsgiver eller andre relevante parter.⁵

Det er også andre forhold som taler for at samfunnet vil ha begrenset nytte av nye løsninger for privatpersoner som betaler til avsluttede kontoer. For det første går ingen penger tapt ved betaling til avsluttede kontoer. For det andre har privatpersoner færre innbetalinger enn bedrifter. Privatpersoners innbetalinger er typisk lønn, studielån eller trygdeytelser. Det er derfor mest praktisk å orientere relevante parter om nytt kontonummer når bankbyttet skjer i stedet for å utsette en nødvendig oppgave. Betalinger mellom privatpersoner gjennomføres i stor grad med Vipps uten å oppgi kontonummer, men kundene har ansvar for at informasjon om mottakskonto er oppdatert i Vipps.

Det er også noen utfordringer ved å innføre nye løsninger for privatpersoner som betaler til avsluttede kontoer. Bankene er bundet av taushetsplikten. En bank kan derfor ikke i utgangspunktet utlevere nytt kontonummer til betalere eller andre banker uten skriftlig samtykke fra kontohaveren. Det er også en fare for at svindlere kan misbruke varslingsløsninger til å skaffe andres kontonummer. En eventuell omnummereringstjeneste for privatpersoner vil også være utsatt for angrep fra svindlere. Sikkerhetstiltak rundt en slik tjeneste må derfor være omfattende.

4. Bankbytteløsninger for at spareavtaler og lignende

I [brevet](#) til Finans Norge ber Finansdepartementet om innspill på om det er aktuelt for næringen å tilby løsninger for kundebytte som sørger for at spareavtaler og lignende opprettholdes.

Finans Norge vil bemerke at [Finansavtaleloven](#)⁶ forplikter de norske bankene til å tilby overføring av faste betalingsoppdrag og direktebelastninger fra betalingskonto til ny konto i ny bank. Slike faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter kan være knyttet til en spareavtale, og bankkundene har rett til å flytte faste betalingsoppdrag til en sparekonto i ny bank. Norske banker har også samlet seg om [bransjeregler](#) som forplikter gammel bank om å bistå kunden med å overføre konto for Boligsparing for ungdom (BSU) til ny bank dersom kunden ber om det. Kunder som ønsker å overføre spareavtaler for investering i verdipapirer, må inngå en ny spareavtale med sin nye bankforbindelse. Bankene må ha konsesjon for å tilby investeringstjenester, og ikke alle banker tilbyr investeringstjenester.

⁵ Se § 4-38 (4).

⁶ Se § 4-35(3).

En sømløs overføring av spareprodukter mellom banker forutsetter at bankene tilbyr identiske spareprodukter. I dag tilbyr den norske banknæringen et bredt utvalg av spareprodukter. Det gir kundene store valgmuligheter, både med tanke på investeringshorisont, risiko og eksponering. Hvilke spareprodukt som er egnet for en kunde, avhenger av flere karakteristika ved kunden, blant annet alder, kompetanse, finansiell stilling og risikovilje. Et bredt utvalg spareprodukter sikrer hver enkelt kunde tilgang til spareprodukter som er tilpasset kundens egne karakteristika. Dersom bankene skal tilby identiske spareprodukter, må trolig myndighetene standardisere vilkårene for spareproduktene. Det kan gi kundene færre valgmuligheter og færre produkter som er tilpasset kundens egne karakteristika. Finans Norge vil også bemerke at en ny bank ikke kan være forpliktet til å tilby samme betingelser som gammel bank ved overføring av spareprodukter.

5. Bankbyttetjenestene for flere kontotyper

I [brevet](#) til Finans Norge ber Finansdepartementet om innspill på om bankbyttetjenestene kan omfatte flere kontotyper enn i dag, for eksempel sparekontoer med bindingstid (bundne innskudd). Det kan være flere utfordringer ved å innføre bankbyttetjenester for bundne innskudd.

Kunder som flytter bundne innskudd, må forholde seg til inngått avtale med gammel bankforbindelse. Ifølge Finansavtaleloven⁷ kan kontoer med bindingstid ha en oppsigelsesfrist på inntil tre måneder for privatpersoner, og bankene kan kreve at kunden dekker tap som følger av at kunden ikke overholder avtalt bindingstid. For eksempel krever flere banker at kunder som tar ut bundne innskudd i bindingstiden, må betale et uttaksgebyr eller en uttaksprovisjon. En overføring av bundne innskudd krever også at kunden inngår ny avtale med sin nye bank. Den nye banken kan ikke være forpliktet til å tilby samme betingelser som gammel bank.

Bankbyttetjenester for bundne innskudd kan øke bankenes likviditetsrisiko. Finanskrisen i 2008 viste at bankene hadde for små likviditetsbuffer og for mye kortsiktig finansiering. Under finanskrisen fikk flere banker store problemer med å betale for seg, både som følge av betydelig uro i finansieringsmarkedene og at tilgangen på lån i markedet stoppet helt opp. Erfaringene fra finanskrisen bidro til at myndighetene innførte krav til likviditetsreserve (LCR) og stabil finansiering (NSFR) i bankene. Krav til LCR skal gjøre institusjonene mindre avhengige av kortsiktig finansiering, mens krav til NSFR skal begrense bankenes refinansieringsrisiko. Bundne innskudd utgjør en stabil og langsiktig finansiering for bankene, fordi kunden forplikter seg til å holde innskuddet hos sin bankforbindelse gjennom bindingstiden. Det reduserer likviditetsrisikoen for bankene. Tjenester som gjør det lettere for kundene å flytte bundne innskudd mellom bankene, vil gjøre bundne innskudd mindre stabile. Slike tjenester kan derfor bidra til å øke bankenes likviditetsrisiko. Om bankene får færre kilder til stabil finansiering, vil bankene også få mer begrensede muligheter til å redusere likviditetsrisikoen ved å diversifisere finansieringen mellom ulike markeder, finansieringsformer og investorer.

Tjenester som gjør det lettere å flytte bundne innskudd, kan gjøre det mer krevende for bankene å oppfylle likviditetskrav og øke deres finansieringskostnader. LCR-reglene behandler bundne innskudd gunstig dersom innskyteren ikke kan ta ut innskuddet i en periode på 30 dager uten å betale et betydelig straffegebyr.⁸ Ifølge Finanstilsynet gjelder dette dersom straffegebyret bidrar til at innskyter

⁷ Se § 4-44 i [finansavtaleloven](#).

⁸ Ifølge artikkel 421 (5) i [CRR](#) kan bankene ekskludere slike innskudd fra beregningen av uttrekk i LCR.

får et uttaksbeløp som er betraktelig lavere enn det innskutte beløpet.⁹ Flyttetjenester for bundne innskudd kan derfor enten medføre at kunder som benytter seg av tjenestene må betale et betydelig straffegebyr eller at bundne innskudd blir behandlet mindre gunstig i LCR. Dersom bundne innskudd blir behandlet mindre gunstig i LCR, kan bankene bli tvunget til å finansiere seg mer langsiktig fra andre kilder for å oppfylle kravet til LCR. Det kan øke finansieringskostnadene, særlig for små banker. Innskudd med lang bindingstid kan være en viktig finansieringskilde for banker med begrenset tilgang på markedsfinansiering. Små banker uten kredittvurdering har mindre tilgang på markedsfinansiering enn store banker med kredittvurdering.¹⁰ Små banker betaler også et større prispåslag for markedsfinansiering enn store banker.¹¹

Bankbyttetjenester for sparekontoer med bindingstid kan gi kundene dårligere betingelser på banktjenester. Om slike bankbyttetjenester øker bankenes kostnader, kan bankene velge å velte hele eller deler av kostnadsøkningen over på kundene. Det kan trekke utlånsrentene opp. I tillegg kan bankene bli mindre villige til å tilby høye renter for bundne innskudd dersom bankbyttetjenester gjør bundne innskudd mindre stabile.

6. Planlagt fremdrift i arbeidet med å samle BankID-utstedelsen hos BankID BankAxept AS

I [brevet](#) til Finans Norge ber Finansdepartementet om en oppdatering på planlagt fremdrift i arbeidet med å samle BankID-utstedelsen hos BankID BankAxept AS.

BankID ble etablert tidlig på 2000-tallet som en felles infrastrukturløsning for interoperabel elektronisk identitet (eID). Løsningen ble gjensidig akseptert av bankene, det såkalte BankID-samarbeidet. I 2014 ble virksomheten skilt ut og etablert som et eget aksjeselskap, BankID Norge AS. BankID Norge AS var eid av brukerbankene. Selskapet ble innfusjonert i Vipps i 2018, men siden utfisjonert i selskapet BankID BankAxept AS (BIDBAX).

Siden 2012 har BankID blitt stadig viktigere for digitaliseringen av øvrige offentlige og private virksomheter. Banknæringens rolle i samarbeidet om BankID har endret karakter. I dag er banknæringens eneste formelle rolle at banknæringen har det øverste nivået i tillitskjeden, den såkalte Rot CA. Banker som DNB, Nordea og Danske Bank opererer som egen utsteder gjennom såkalte CA- og RA-roller. Sparebank 1-gruppen og Eika-gruppen ivaretar felles utstederfunksjoner for sine banker, mens de øvrige bankene er knyttet opp mot et felles utstederselskap, Bankenes ID-tjeneste AS. Næringens infrastrukturselskap Bits AS ivaretar regelverket for BankID.

Dagens styringsstruktur, utstedermodell og eierstruktur i BankID er et resultat av endringene de siste ti årene. Næringen er samstemt om at BankIDs verdikjede må forenkles og moderniseres for å oppfylle fremtidige forventninger og krav. Næringen har derfor initiert en prosess i Finans Norges bransjestyre for Bank og Kapitalmarked, der alle aktørene har sluttet seg til en målsetning om å samle all formell utstedelse hos BIDBAX. Styret i BIDBAX har som eierselskap satt i gang et omfattende prosjekt for å samle all formell utstedelse hos seg. Denne prosessen skal også åpne for at offentlige aktører kan utstede en bankuavhengig BankID.

⁹ Se [Finanstilsynets spørsmål og svar om utbetalinger under LCR](#). EBA anser ikke et straffegebyr definert som en prosentsats av innskuddsrenten som tilstrekkelig i perioder med lave renter.

¹⁰ Små banker har mindre kapasitet til å dekke kostnader ved kredittvurdering og orientering av investorer.

¹¹ Ifølge data fra DNB Markets betaler de minste bankene om lag 20 basispunkter mer enn den største norske banken (DNB) for å finansiere seg med senior bankobligasjoner med fem års løpetid.

Overgangen fra en modell med mange utstedere til en modell med én utsteder reiser en rekke problemstillinger, både av praktisk, prinsipiell og kommersiell karakter. Endringene må derfor utredes grundig og forankres i avtaleverket mellom BIDBAX og bankene som deltar i samarbeidet gjennom ulike konstellasjoner.

Rammebetingelsene for eID er i stor endring, og banknæringen er opptatt av å tilpasse sine løsninger og styringsstruktur til kommende endringer i regelverket for eID. Fremover må norske myndigheter implementere regelverksendringer som følger av EUs nylig vedtatte [EIDAS-forordning](#), samt nasjonale valg for eID og digitale lommebøker i samsvar med [ny nasjonal eID-strategi](#) og [ny digitaliseringsstrategi](#).

Banknæringen og BIDBAX gir arbeidet med en ny BankID-løsning høyeste prioritet. Løsningen bør være tilpasset kommende regelverksendringer og ny strategi for eID. Myndighetenes valg vil påvirke avtaleverk for bankenes rolle, og eventuelt offentlige institusjoners rolle, ved utstedelse av BankID og brukerkontakt. BIDBAX har dialog med både Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Digitaliseringsdirektoratet om rollen til BankID og under hvilke forutsetninger BankID kan operere som hele Norges eID. Arbeidet på myndighetssiden har fremdeles ikke startet.

7. Avsluttende merknader

Finans Norge stiller seg positiv til å arbeide for ytterligere forbedringer i bankbyttetjenestene. Finans Norge vurderer fremdeles at bankbytter kan forenkles ytterligere ved å justere bankbytteskjemaet og ved å frikoble BankID fra kundeforholdet i den enkelte bank. I tillegg har Finans Norge startet et arbeid for å forbedre prosessen for kontobytte ytterligere.

Etter Finans Norges vurderinger er det ikke behov for nye løsninger for kunder som betaler til avsluttede kontoer. Bankene tilbyr allerede tjenester som varsler om forsøk på innbetalinger til avsluttede kontoer og som begrenser antall feilsendte betalinger. I tillegg går ingen penger tapt ved betaling til avsluttede kontoer.

Bankbyttetjenester for sparekontoer med bindingstid kan øke bankenes likviditetsrisiko og finansieringskostnader, samt påføre kundene straffegebyr og dårligere betingelser på banktjenester.

Kunder som ønsker å overføre spareavtaler for investering i verdipapirer, må inngå en ny spareavtale med sin nye bankforbindelse. En sømløs overføring av spareprodukter mellom banker vil trolig kreve at myndighetene standardiserer vilkårene til spareproduktene. Det kan gi kundene færre valgmuligheter og færre produkter som er tilpasset kundens egne karakteristika.

Banknæringen og BankID BankAxept AS gir arbeidet med en ny BankID-løsning høyeste prioritet. Løsningen bør være tilpasset kommende regler og ny strategi for eID. BIDBAX har dialog med både Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Digitaliseringsdirektoratet om rollen til BankID og forutsetninger for at BankID kan operere som hele Norges eID. Arbeidet på myndighetssiden har fremdeles ikke kommet i gang.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Sign.

Kari Olrud Moen

Administrerende direktør

Sign.

Erik Johansen

Direktør